

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍԻԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ — Մայիս 29ի իրերկունք, «Այլ տէգ-Ակրիքիւթէօր ար Յրանա»ի մէջ տեղի պիտի ունենայ գրական եւ գեղարուեստական երկերոյ մը : Պ. Կապրի-էլ Մուրէ, Ֆրանսացի ծանօթ գրողէան ու գեղարուեստական քննադատը, բանախօսութիւն մը պիտի կատարէ Հայոց պատմութեան, գրականութեան եւ գեղարուեստին վրայ : Գոմէտի Յրանաէզի եւ Օտէնի մեծագոյն արուստագէտներէն մէկ քանին պիտի կարդան հայկական հին եւ նոր բանաստեղծութեան լէքը՝ Ֆրանսերէնի թարգմանուած : — Երեկոյթը տեղի պիտի ունենայ ընդ հովանաւորութեամբ Ֆրանսո-հայկական ընկերութեան անդամներէն պ. Էրնէսթ Լավիտի եւ Տընի Բոչէնի : Մանրամասնութիւնները «Անահիտ»ի յառաջիկայ թիւով :

ԱՀԱՅԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ. — Թիֆլիսէ մեզի կը հաղորդեն թէ Ղազարոս Աղայեանի քառասնամեայ գրական գործունէութեան յորելեանը տօնելու համար կազմակերպիչ յանձնախումբ մը կազմուած է եւ թէ այդ յորելեանը պիտի կատարուի մայիս 10ին (հին տոմար) :

Ղազարոս Աղայեան ուսումնայ գրականութեան ամենէն ինքնատիպ եւ ամենէն սիրուն դէմքերէն մէկն է . իր գործերը, որ դժբաղդաբար արեւմտեան Հայոց քիչ ծանօթ են, փափուկ, զգայուն, թարմ ու խորապէս «հայ» ներշնչման մը կնիքը կը կրեն իր ոտանաւոր եւ արձակ ճերթումները, որոնք մէջ հայկական աւանդութիւններն ու բարձրը կը ցոլանան ինչպէս վճիռ ու հարազատ հայելիի մը մէջ, գործն են առողջ, ազնիւ եւ մաքուր հոգիի մը որ դիտացած է ինքզինքն արտայայտել պարզ, համեղ, «բարի» ոճով մը :

Ռուսահայ հասարակութիւնը քարտապիտակութեան շատ բնական պարտք մը կը կա-

տարէ՝ տօնելով Աղայեանի յորելեանը, կը հրաւիրենք «Անահիտ»ի բոլոր ընթերցողները մասնակցիլ այդ յարգական ցոյցին :

Հեռագրի, նամակ եւ նուիրատուութիւն պէտք է աղարկել հետեւեալ հասցէներուն . Ս. Բաբաեան, Ս. Բալանթարեան, Իշխ. Մ. Թումանեան, Թիֆլիս :

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԻՅԵՆ. — Մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք դարձեալ այս գեղեցիկ եւ սրտաշարժ գաղափարէն վրայ եւ կը հրաւիրենք զանոնք աջակցելու անոր իրագործումին : «Անահիտ»ի խմբագրութիւն տաւ Ֆրանց զրիկց պ. Նիլսոն պիթէին : «Բրօ արմենիա»ի խմբագրութիւնը զրկած է յիսուն Ֆրանց : — Նուիրատուութիւնները պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէին՝

M. Schlumberger, 78 Rue d'Assas :

Պ. ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ԹԻՖԼԻՍ. — Թիֆլիսի թերթերէն կ'իմանանք թէ պ. Արմէնեան արդէն երկու ներկայացում տուած է՝ ամենամեծ յաջողութեամբ : Առաջին անգամ խաղացել է Գաբէի «Գրեմոնի վնագործը» (հայերէն թարգմանութիւն պ. Արմէնեանի)՝, եւ երկրորդ անգամ՝ Միւսէի «Վաղաժամ վճիռ»ը (թարգմ. Ա. Զօպանեանի) : Թիֆլիսի թերթերը գովաստող կը խօսին Արմէնեանի բնական եւ վայելուչ ձեւերուն, ճկուն եւ հարատար միմիջին ու գերերու ուշիմ ըմբռնումին մասին : Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք այդ առաջին յաջողութիւնները որոնք կը հաւաստեն թէ յոյսերը որ դրուած էին պ. Արմէնեանի վրայ՝ իրաւացի էին :

Պ. Վ. ՄԱՌՈՒՅԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍԸ. — Գանիթէն մեզի կը հաղորդեն թէ պ. Վարդան Մախոսեան, Պերլինարեակ հայ նկարիչը, եղբայր ծանօթ հայ բժիշկ Տր. Մ. Մախոսեանի, այդ քաղաքին «Արուստագիտական Ակումբ»ին մէջ ի ցոյց դրած է իր գործերէն 82 կտոր : Գանիթէի Յրանաերէն թերթից, «Ղը Բրոկիլէ» եւ «Ժուրնալ տիւ Գէր», մեծ գովեստով կը խօսին հայ արուեստագէտին ինքնատիպ ու խորունկ տաղանդին վրայ որ յայտ կու գայ մանաւանդ իր ծովանկարներուն մէջ :

ԱՆԳԼՈ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ի ԲԱՐԻՉ. — Անգլո-հայկական ընկերակցութեան քարտուղար պ. Աթքին եւ անգամներէն երբեք տասարդ անգլիացի աղետական մը, Լորա Գոլիէր որոնք վերջերս Բարիչ կը գտնուէին՝ ընկերակցութեան նախագահ պ. Սթիվընսընի հրահանգով ապրիլ 2ի չորեքշաբթի օրը, Օթէլ Լուվուայի մէջ ճաշի հրաւիրեցին բարեկամակ մէկ քանի Հայեր որոնք գործակցած են այդ ընկերակցութեան հետ, ինչպէս եւ մէկ քանի ֆրանսացի հայաստէրներ եւ «Բրո Արմենիա» ի խմբագրութիւնը : Ներկայ էին պ. Տընի Գոլէն, երէց Աբրիա, Փուշէր, Կոմա տը Վիրբուա, «Բրո արմենիա» ի խմբագրութեան քարտուղար պ. Լոնկէ, Բարիչի անգլիական գեւպան պ. Մոնսընի երկու որդիները եւ Լաֆան. «Բարի Նուվէլ» գլխավորութեանց ներկայացուցիչները, տիկին եւ պ. Քրաուֆֆրտ, «Տէյլի Նիւզ» ի բարեկեան թղթակիցները, պ. Իսքէնտէր, Չերազ, Բէլէկեան խան, Մ. Թամազեան, Ե. Թընիլըր եւ Ա. Չօպանեան. ուրիշ բազմաթիւ ֆրանսացի հայաստէրներ, նոյնպէս հրաւիրուած, զգալի քան չէին կրնայած ներկայ գտնուիլ, պ. Աթքին իր բաժակածառին մէջ յայտնեց թէ պ. Սթիվընսըն, անգլո-հայկական ընկերակցութեան նախագահը զրկած էր զինքը եւ պ. Գոլիէրը՝ ողջունել Բարիչի Հայերը եւ ըսել անոնց թէ անգլիացի հայաստէրները երբեք չեն մոռցած հայկական դատը, եւ երկրորդ՝ շնորհաւորել ֆրանսացի հայաստէրները որ միեւնոյն դատը այժմ կը պաշտպանեն մեծ անձնութեամբ եւ եռանդով. պ. Աթքին շնորհակալութիւն յայտնեց պ. Իսքէնտէրին այն բոլոր թանկագին աջակցութեան համար զոր տարիներով ընծայած է՝ Բարիչի Հայկական Հայրենասիրական ընկերակցութեան միւս անգամներուն հետ՝ անգլո-հայկական ընկերակցութեան. շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ «Բրո Արմենիա» ի խմբագրութեան որ այնքան կորույր պայքար մը կը մղէ ի նպաստ հայկական դատին. շատ գովելի դատ ճանիմարքացի հայաստէրներուն կողք որով «Բրո Արմենիա» ին առաջարկած են Եւրոպայի ամէն ազգէ հայաստէրներու համաժողով մը գումարել հայկական դատին լուծման նպատակով միջոցներուն վրայ խորհրդակցելու համար եւ հաւաստեց թէ անգլիացի հայաստէրները յօժարակամ պրտի մասնակցին այդպիսի համաժողովի մը :

Պ. Աբրիա, ֆրանսացի բողոքական երէց մը, որ ջարդերու չըջանին, հայասիրական հրատարակութիւններ ըրած է եւ շատ մը փախուսկան Հայերու օգնութիւն հասուցած, յու-

ղեալ ճառով մը իր մշտական համակրութիւնը յայտնեց հայկական դատին :

Պ. Տընի Գոլէն բացատրեց թէ անհնար էր որ ֆրանսական հասարակութիւնը չհաճաքդուէր դատով ժողովրդի մը որ դարաւոր հալածանքներու մէջէն իր կրօնքը, լեզուն, ազգայնութիւնը յամառած է պահպանել՝ անհուն զոհաբերութեամբ եւ տոկունութեամբ, եւ թէ բնական էր որ ֆրանսացիք, ինչ կուսակցութեան ալ վերաբերին, համակիր եւ աջակից պիտի ըլլային այսպիսի դատի մը :

Պ. Չօպանեան շնորհակալութիւն յայտնեց Անգլո-հայկական ընկերակցութեան անգամներուն այս հայասիրական գումարման ազնիւ գաղափարն ունեցած ըլլալուն համար. «Հայերը, ըսաւ, իրենց մարտիրոսութեանը մէջ որ դեռ կը տեսնուի, միախառնութիւն մը կը զգան գտնէ տեսնելով թէ իրենց դատը, որ առաջին օրերուն սակաւաթիւ պաշտպաններ կը հաշուէր Եւրոպայի մէջ, այսօր յաղթած է այն բոլոր սուղթանաչուն չարամիսներն ու ստապատիր զրոյցներուն որոնք իր սրբութիւնը կը խեղաթիւրէին եւ իր յաջողութեանը սրտելք կը հանդիսանային, եւ այժմ Անգլիոյ, ֆրանսայի, Իտալիոյ, Ճանիմարքայի, Ռուսիոյ եւ նոյն իսկ Գերմանիոյ բոլոր անկախ եւ ազատասէր մտքերն իրեն բարեկամ կը գտնէ : Հայերը, հակառակ իրենց գաղտնի դէմ կանգնող բազմաթիւ խոչընդոտներուն, խորապէս համոզուած են որ պիտի յաջողին հասնիլ իրենց նպատակին, որովհետեւ զիտեն թէ իրենց նպատակը արդար է, եւ որովհետեւ իրենց մէջ կը զգան ուժ՝ տոկալու եւ մաքառելու, բայց եթէ յաջողին, այդ յաջողութեան մէջ մեծ բաժին մը պարտական պիտի ըլլան եւրոպացի հայաստէրներուն ազնիւ ու հզօր աջակցութեանը» :

Պ. Լոնկէ ցաւ յայտնեց որ այս գումարումին ներկայ գտնուիլ կրցած չըլլան պ. Գլեմանսօ, Ա. Ֆրանս, Ժորէս, Բրէսանսէ եւ Գիյեար, որոնք այնքան ազդեցիկ դեր մը կատարած են եւ կը շարունակեն կատարել ի նպաստ հայկական դատին. «ուրախ եմ, ըսաւ, տեսնելով որ անգլիացի հայաստէրները կուգան աջակցիլ ֆրանսացի հայաստէրներուն, որովհետեւ անհրաժեշտ կը գտնեմ որ ամէն ազգի ազատականներն ու մարդասէրները միանան օգնելու համար Հայոց որոնց պահանջները արդար են եւ գործնական» :

Պ. Իսքէնտէր քանի մը բառով յիշատակեց այն մեծ ծառայութիւնները զոր Անգլո-հայկական ընկակցութիւնը մատուցած է հայ դատին, գրուատեց այն կորույր ու արգիւնաւոր պայքարը զոր այժմ «Բրո Արմենիա» ի

խմբագրութիւնը կը մղէ ի նպաստ այդ գաւառին, եւ փափաք յայտնեց որ Տանիմարքայի հայասէրներուն առաջարկած միջազգային հայասէրներուն համաժողովի մը գումարման դադարին իրականանայ ընդհուպ :

Պ. Թամաձեան շնորհակալութիւն յայտնեց, յանուն Ռուսիոյ Հայոց, բոլոր եւրոպացի հայասէրներուն, եւ ի մասնաւորի պ. Տրնի Գոչէնին . «Հայերը, ըսաւ, ուր ալ գտնուին, գիտեն թէ Ֆրանսայի մէջ ունին Տրնի Գոչէն մը որ միշտ պաշտպանած է եւ միշտ պիտի պաշտպանէ Հայոց դատը» :

Այս ճաշին ներկայ գտնուող Հայերը Անգլո-հայկական ընկերութեան ներկայացուցիչները ինչպէս եւ պ. Մոնսընի որդիները ճաշի հրաւիրեցին ապրիլ 3-ի ուրբաթ օրը Գաֆէ Բիշ : Բաժակաճառեր արտասանուեցան պ. պ. Իւքէնտէրի, Զերազի, Զօպանեանի, Թամաձեանի, Քէլէկեան խանի, Աթքինի, Լորա Քալիէրի եւ Գոլիսի կողմէ, պ. Իւքէնտէր բաժակ առաջարկեց ի պատիւ պ. Աթքինի, պ. Զերազի ի պատիւ անգլո-հայկական ընկերակցութեան հիմնադիր պ. Ճէյմս Պրայսի պ. Զօպանեանի ի պատիւ Նեւտոնի, Շէքսփիրի եւ Կլաութոնի մեծ եւ ազատասէր Անգլիային . պ. Քէլէկեան ի պատիւ տիեզերական հայասէր մամուլին . պ. Թամաձեան իղձ յայտնեց որ Անգլիա եւ Ֆրանսա միշտ համաձայն կարենային գործել, որպէսզի կեղեքուող ազգութիւններու դատը արդարօրէն լուծուէր ինչպէս անցեալին մէջ :

«Բրօ Արմենիա»-յի խմբագրութիւնն ալ ճաշի հրաւիրեց ապրիլ 6-ի շաբաթ օրը՝ Գաֆէ Մարկըրի անգլո-հայկական ընկերակցութեան ներկայացուցիչներն ու մէկ քանի հայասէր Եւրոպացիներ : Ներկայ եղած են պ. պ. Կէօրկ Պրանտէս, Է. տը Բոպերթի, Աթքինէն, Բրոֆ. Ղամբարեան, Մարտէլ Սամպա, Շարլ եւ Ժան Լոնկէ, «Տէլի Նիւզ»-ի, «Մըն»-ի եւ «Լոքալ անձայկը»-ի թղթակիցները եւ տր. Լորիս Մելիքով :

Բաժակաճառեր արտասանած են պ. պ. Աթքին, Պրանտէս, Սամպա, Ղամբարեան, Շարլ Լոնկէ, Քօլիէր, «Լոքալանձայկը»-ի թղթակիցը եւ տր. Լորիս Մելիքով որ յանուն «Բրօ Արմենիա»-յի խմբագրութեան շնորհակալութիւն յայտնած է ներկայ հայասէր Եւրոպացիներուն, «Բրօ Արմենիա»-յի նպատակը եւ հայկական պայքարին ուղղութիւնը բացատրած է : Ներկաները որոշած են որ տանիմարքացի հայասէրներուն առաջարկութեանը համեմատ եւրոպացի ամէն ազգէ հայասէրներու համաժողով մը դաժարութի յուլիսէն առաջ, Պրիւսէի մէջ : Պ. Բիշեր Բիշեար պիտի զրկէ հրաւերները եւ պիտի ընդունի պատասխանները :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱՅ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐ. — Եւրոպայի Հայ Ուսանողաց Միութեան հինգերորդ Համաժողովը տեղի ունեցաւ Ժընէվ, ապրիլ 1էն 6 : Ներկայ են եղած հարիւր յիսունի չափ ուսանողներ Պերլինէն, Բարիզէն,

Լիոնէն, Միւնիխէն, Տարմզդատէն, Քարլսրուհէն, Թիւպինգենէն, Մոնսընիէն, Միթվետէն, Պրիւսէիէն, Լիքտէն, Զիւրիխէն, Լոդանէն, Ժընիւէն :

Պ. Մալումեան, որ կը նախագահէր, իր բացման ճառին մէջ ողբացեալ Ալիշանի եւ Էտիքնի հերոսներուն մահուան յիշատակն ողած է եւ ներկաները ոտքի ելած են ի պատիւ այդ յարգելի անուններուն : Պ. Մ. Զովհաննէսեան հիւրընկալ Զուիցերլանդին ներքոյն է ըրած : Տիկին Իլսէ Ֆրաբան հայ դրօշին խորհրդանշանական իմաստը մեկնած է . եւ պ. Լուի Վուարէն, Ժընիւի Համալսարանին ուսուցիչ, իր բուռն համակրութիւնն յայտնած է հայ ուսանողներուն :

Յետոյ պ. Մալումեան տեղեկութիւններ տուած է այն ընդարձակ Հայամատեանին վրայ զոր հայ Ուսանողաց Միութիւնը մտադիր է հրատարակել եւրոպացի մեծանուն դրողներու, իմաստասէրներու, գիտնականներու եւ պետական մարդոց աջակցութեամբ :

Համաժողովը հետեւեալ որոշողութիւններ քուէարկած է . 1. Շարունակել մամուլի եւ բանաստեղծութեան միջոցաւ գործօն փրփականութիւնը . 2. Կովկասի եւ Թիւրքիոյ համար մասնաւոր հրատարակութիւններ ձեռնարկել . 3. Տաճկաստան զրկել պատգամաւորներ որ տեղւոյն վրայ կացութիւնը քննեն :

Այս տարուան հրատարակութեանց եւ փրփականութիւն ծաղքերուն համար պիւտէն որոշած է 25,000 Ֆրանք, որուն 5000ը վերջին նիստին մէջ արդէն ստորագրուած է :

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՆ Ի ՄՈՆՍԻՐՈ. — Պ. Բիշեր Բիշեար որ Եւրոպայի Հայ Ուսանողաց Միութեան կողմէն պատգամաւոր էր զրկուած Մոնաքօ գումարուած Խաղաղութեան Միջազգային Համաժողովին, Պերլինի Վեհաժողովէն ի վեր տաճկանայ ժողովրդին կացութեանը մասին մանրամասն եւ յուզիչ տեղեկագիր մը ներկայացնելով, յաջողած է քուէարկել տալ, միաձայնութեամբ, հետեւեալ որոշողութիւնը .

«Խաղաղութեան Տասնամեկերորդ Համաժողովը, իններորդ եւ Տասերորդ համաժողովներուն յայտնած իղձիքը վերանորոգելով,

Ստիպողաբար կը խնդրէ Պերլինի դաշնադիրը ստորագրող պետութիւններէն որ ԼաՀէի մէջ պաշտօնական դեսպանաժողով մը գումարեն հայկական խնդիրը լուծելու համար՝ 1895 մայիսի բարեկրօնական ծրագիրը գործադրելով

«Եւ նկատելով որ նոր ջարդեր կը վախցունեն Սասունի գաւառին մէջ, կը խնդրեն նոյն պետութիւններէն մօտակայ քաղաքներու մէջ իրենց ունեցած հիւպատոսները Մուշ զրկել, քանի որ եւրոպացի պաշտօնական վկաներու միմիայն ներկայութիւնը կարող է վերագրաւն արգիլել արիւնոտ ղեպքերու որոնք ընդհանուր զայրոյթ յառաջ կը բերեն : »